

Володимир Олександрович Іванцов,

кандидат юридичних наук, доцент,

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
відділ організації освітньо-наукової підготовки (докторант);*

 <https://orcid.org/0000-0002-2904-0466>,

e-mail: v.a.ivantsov@gmail.com

**ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ЯК ПРИЗМА
ОЦІНЮВАННЯ ЗМІСТУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ПОЛОЖЕНЬ:
МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ І ШЛЯХИ ЇХ
ВИРІШЕННЯ**

Здійснено оцінювання змісту адміністративних нормативно-правових актів (на прикладі правового регулювання питань обмежень щодо одержання подарунків) крізь призму сучасного розуміння принципів адміністративного права, що дало можливість виокремити цілу низку проблем, визнати зміст деяких і них та напрацювати шляхи їх вирішення.

Установлено, що принципи адміністративного права з метою вдосконалення нормативно-правових актів сфери адміністративно-правового регулювання виступають: 1) у ролі критерію оцінювання змісту положень нормативно-правових актів, наслідком чого є виділення їх недоліків; 2) правовими підставами для напрацювання змін і доповнень до адміністративних нормативно-правових актів, що забезпечить відповідність адміністративно-правового регулювання основам сучасного розуміння адміністративного права.

Ключові слова: принципи адміністративного права, верховенство права, гуманізм і справедливість, ієрархічна вищість закону, обмеження щодо одержання подарунків.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Становлення України як молоді та незалежної держави нерозривно пов'язано з реформуванням основних галузей суспільно-політичного буття, та з перманентними процесами вдосконалення нормативно-правової бази. Будучи найоб'ємнішою, сфера адміністративно-правового регулювання очевидно найчастіше піддається змінам, що знаходить свій прояв в ухваленні нових законів, спрямованих на заміну актів попереднього регламентування відповідних питань або без такої, а також на ухвалення нормативно-правових актів, спрямованих на деталізацію положень вищого рівня правового регулювання та вдосконалення чинних нормативно-правових актів,

зокрема з метою усунення недоліків їх окремих положень. Зазначене вказує на необхідність існування чітких критеріїв для встановлення недоліків тієї чи іншої сфери адміністративно-правового регулювання або окремих положень відповідних нормативно-правових актів. У свою чергу, ми переконані, що вирішення вказаних питань має забезпечуватися завдяки зверненню до принципів адміністративного права як свого роду «меганорм», які можна використати як призи оцінювання змісту положень нормативно-правових актів сфери адміністративно-правового регулювання, тобто актів, які виступають регуляторами суспільних відносин у сфері публічного адміністрування (управління).

Стан дослідження проблеми

Принципи як правова категорія завжди були центральною темою досліджень фахівців загальної теорії держави і права (С. С. Алексєєв, О. В. Петришин, С. П. Погребняк, О. Ф. Скакун, М. В. Цвік) та адміністративного права зокрема (В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, П. О. Баранчик, Ю. П. Битяк, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, Р. С. Мельник, А. А. Пухтецька), зважаючи на їх специфічну юридичну природу, роль і значення для розвитку юриспруденції. Разом із тим оцінювання значення принципів адміністративного права щодо встановлення проблем змістового наповнення положень нормативно-правових актів у результаті зіставлення останніх із суттю перших ті відповідно до ролі принципів адміністративного права як підстав для встановлення шляхів вирішення відповідних проблем проводилося поверхнево, більшою мірою під час декларування значення принципів права як «меганорм», уникаючи узагальнень у цьому питанні.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає в окресленні сфери правових можливостей принципів адміністративного права щодо встановлення проблем змісту положень нормативно-правових актів сфери адміністративно-правового регулювання та їх ролі як підстав для встановлення шляхів вирішення цих проблем. Мета досягається за допомогою виконання таких *завдань*: окреслення конкретної сфери адміністративно-правового регулювання, у межах якої доцільно визначити шлях до мети дослідження; оцінка окремих положень нормативно-правових актів відповідної сфери адміністративно-правового регулювання крізь сучасне розуміння принципів адміністративного права, що забезпечить установа проблем щодо розуміння їх змісту; окреслення шляхів вирішення проблем змісту окремих положень нормативно-правових актів сфери адміністративно-правового регулювання шляхом їх удосконалення через внесення змін у відповідні акти.

Наукова новизна дослідження

У дослідженні вперше принципи узагальнено й використано як призму оцінювання положень нормативно-правових актів сфери адміністративно-правового регулювання, принципи адміністративного права вдосконалено правовий підхід до покращення змісту положень нормативно-правових актів, які регламентують питання обмеження щодо одержання подарунків у сфері антикорупційного законодавства. Отримали подальший розвиток уявлення про зміст таких принципів адміністративного права, як верховенство права (зокрема, юридична визначеність, заборона дискримінації та рівність перед законом як елементи верховенства права); гуманізм і справедливість у взаємовідносинах між особою та державою, ієрархічна вищість закону.

Виклад основного матеріалу

Досягнення поставленої мети, вочевидь потребує обмеження цього дослідження окремою сферою адміністративно-правового регулювання, адже у межах однієї статті неможливо повною мірою простежити всі варіанти впливу достатньо значної кількості принципів адміністративного права на оцінювання змісту нормативно-правових актів. Вважаємо за доцільне зупинитися на сфері антикорупційного законодавства (більш того, лише на питаннях обмеження одержання подарунків), що обумовлено так По-перше, питання запобігання та протидії корупції залишаються безумовно актуальними. По-друге, чинне антикорупційне законодавство характеризується перманентною мінливістю та поступовим збільшенням масиву нормативно-правових актів. По-третє, положення Закону України «Про запобігання корупції»¹, зокрема стосовно реалізації обмежень щодо одержання подарунків, необхідно вважати дещо спірними, на що неодноразово зверталася увага у науковій літературі [1; 2].

Для оцінювання обмежень (заборон) щодо одержання подарунків першочергове значення має визначення предмета відповідних обмежень, а саме – поняття подарунку.

Закон України «Про запобігання корупції» розуміє під подарунком розуміються грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надаються (одержуються) безоплатно або за ціною, нижчою за мінімальну ринкову. При цьому термін «подарунок» за смисловим значенням є подібним з таких понять як «дарунок» і «пожертва».

¹ Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII : ред. від 18.10.2019.

Згідно зі статтею 718 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України)¹ дарунок виступає предметом договору дарування. Ним можуть бути рухомі речі, в тому числі гроші та цінні папери, а також нерухомі речі та майнові права, якими дарувальник володіє або які можуть виникнути у нього в майбутньому.

Відповідно до статті 717 ЦК України за договором дарування одна сторона (дарувальник) безоплатно передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) майно (дарунок) у власність².

Важливим є те, що згідно з частиною 2 ст. 717 цього кодексу договір, який установає обов'язок обдаровуваного вчинити на користь дарувальника будь-яку дію майнового або немайнового характеру, не є договором дарування.

На думку Т. О. Коломоєць, нормативна модель урегулювання відносин «публічний службовець і подарунки» свідчить про її «заборонно-обмежувально-дозвільний» зміст [1, с. 17]. Тому не можна погодитися з позицією, що положення ЦК України на відносини отримання подарунку не поширюються [3, с. 26].

Як уявляється, така позиція законодавця обумовлюється необхідністю встановлення конкретних превентивних заходів, одним із яких є «обмеження щодо одержання подарунків». Завдяки закріпленню такого роду обмежень, зокрема у сфері цивільної правосуб'єктності, створюються умови, які виступають одним із бар'єрів для вчинення корупційних дій.

На противагу сказаному відзначимо, що стосовно «пожертви» положення Закону України «Про запобігання корупції» не можуть застосовуватися до відносин, які регулюються Цивільним кодексом України (статті 729, 730) та Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»³, адже, по-перше, Законом України «Про запобігання корупції» не передбачено обмеження щодо одержання пожертви (на відміну від Закону України «Про запобігання корупції»); по-друге, для договору пожертви обов'язковою є наявність певної наперед обумовленої мети, що визначається особою, яка отримує пожертву; по-третє, жертвувач має право здійснювати контроль за використанням пожертви відповідно до мети, встановленої договором про пожертву, зокрема жертвувач або його правонаступники мають право вимагати розірвання договору про пожертву, якщо жертва використовується не за призначенням.

¹ Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV : 02.11.2019.

² Там само.

³ Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI : ред. від 06.11.2016.

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» визначає загальні засади благодійної діяльності в Україні, забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, та забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій. Зокрема, благодійна діяльність визначається як «добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара»¹. Цілями благодійної діяльності є «надання допомоги для сприяння законним інтересам бенефіціарів у сферах благодійної діяльності, а також розвиток і підтримка цих сфер у суспільних інтересах»².

Поняття «бенефіціар» визначено як «набувач благодійної допомоги» (фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада), що одержує допомогу від одного чи кількох благодійників для досягнення цілей, визначених Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Викладене свідчить про необхідність оцінити положення Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» і зміст подарунка як предмета обмежень щодо їх отримання через призму принципу гуманізму.

На перший погляд, принцип гуманізму не має стосунку до досліджуваного нами питання. Втім, у сучасній філософській літературі гуманізм означає вивільнення можливостей людини, є критерієм оцінювання соціальних інститутів, а людяність є нормою відносин між індивідами, етнічними та соціальними групами й державами.

Розглядаючи гуманізм як правового принципу М. В. Костицький зазначає, що «гуманізм в праві стверджує цінність людської особистості, людського існування, гідність, права, свободи кожної людини» [4, с. 13]. Як бачимо, йдеться про всі права і свободи людини, а не лише про, що пов'язуються із забезпеченням права на життя, здоров'я, недопущення катувань і жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

Вдалою у контексті викладеного виглядає позиція А. Н. Колодія, який доходить висновку, що «гуманізм – це принцип, згідно з яким вищою цінністю є самоцінність кожної людини в сукупності з його невід'ємними правами. Складовими названого принципу є доброта, милосердя, співчуття, співпереживання, увага до людини, прагнення допомогти йому зайняти гідне місце в житті, позбутися від усього негативного» [5, с. 208].

¹ Там само.

² Там само.

При цьому гуманізм знаходить безпосереднє втілення в усіх галузях права України, тим самим гарантуючи права і свободи людини та громадянина. Наприклад, на думку Т. О. Коломоєць, серед основних загальних принципів адміністративного права особливе місце посідають гуманізм і справедливість у відносинах між особою і державою [6, с. 47]. Стосовно зазначеного нагадаємо, що порушення обмежень щодо одержання подарунків тягне за собою відповідальність згідно зі статтею 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення¹ (КУпАП) та або дисциплінарну відповідальність.

Спираючись на викладене, вважаємо, що не може бути обмежена чи заборонена (тим більше не може тягнути за собою адміністративну відповідальність) законна можливість реалізації правових відносин у сфері гуманізму і милосердя; наприклад, не може бути обмежена можливість отримання пожертвування (благодійної допомоги) у зв'язку з необхідністю отримання лікування, виникненням стихійного лиха (пожежа, повінь тощо). або надзвичайної події, (пожежа, повінь тощо) яка завдала шкоди майну

Відповідно до частини 1 ст. 23 Закону «Про запобігання корупції» особам, уповноваженим на виконання функцій держави, та прирівняним до них особам забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити й одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб: 1) у зв'язку зі здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; 2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи².

Зміст статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» дає підстави віднести окреслені випадки до повної заборони одержання подарунку. Розглянемо їх більш детально.

1. Формулюванню «у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» може надаватись зовсім різне трактування. При цьому будь-якого роз'яснення щодо його змісту жодними нормативно-правовими приписами чи положеннями рекомендаційного характеру не дається. Як наслідок особливого інтересу заслуговують правові підходи до визначення змісту відповідного формулювання у судовій практиці. Для прикладу пропонуємо ознайомитися

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X : ред. від 02.11.2019.

² Там само.

з постановами у справах про адміністративні правопорушення: № 379/1230/15-п¹ та № 719/183/16-п².

Із цих прикладів судової практики випливає, що під здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави, розуміється отримання подарунку за використання такою особою службових повноважень у власних корисливих інтересах. Із цією думкою не можна погодитися з таких причин.

По-перше, якщо звернутися до поняття корупції згідно зі статтею 1 Закону України «Про запобігання корупції», такі дії осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, містять ознаки корупції, а отже вони становлять корупційне правопорушення, а не правопорушення, пов'язане з корупцією, яким є адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172-5 КУпАП. Натомість змістове наповнення вище згаданих фабул судових рішень, на нашу думку, становить склад злочину, передбаченого статтею 368 Кримінального кодексу України (КК України)³.

По-друге, корисливий мотив використання службових повноважень чи становища більшою мірою свідчить про порушення у зазначених прикладах судової практики обмежень щодо використання службових повноважень чи свого становища, закріплених статтю 22 Закону України «Про запобігання корупції».

По-третє, такий підхід до трактування обмеження щодо одержання подарунку «у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» може використовуватися як правовий засіб уникнення кримінальної відповідальності за отримання неправомірної вигоди (ст. 368 КК України), адже поняття неправомірної вигоди є майже ідентичним з поняттям подарунку.

Описане вказує на те, що судова практика оцінювання обмежень щодо одержання подарунків у межах адміністративно-деліктних проваджень нерідко грубо порушує один зі складових елементів принципу верховенства права – рівність перед законом. Остання означає, що всі особи підкоряються однаковим законам, і жодна

¹ Постанова Таращанського районного суду Київської обл. від 25.08.2015 : справа № 379/1230/15-п // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/49058912> (дата звернення: 15.11.2019).

² Постанова Новодністровського міського суду Чернівецької обл. від 22.06.2016 : справа № 719/183/16-п, провадження № 3/719/114/16 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58447425> (дата звернення: 15.11.2019).

³ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III : ред. від 18.10.2019.

особа або група осіб не мають особливих юридичних привілеїв. Зазначена вимога стосується як допуску приватних осіб до певних благ або ресурсів, так і юридичної відповідальності (всі особи несуть відповідальність за вчинені ними правопорушення на однакових умовах) [7, с. 77]. Принцип рівності всіх громадян перед законом – конституційна гарантія правового статусу особи, яка поширюється, зокрема, на призначення кримінального покарання¹.

Невід’ємною від принципу верховенства права є юридична вичиненість, яку часто виділяють як окремий принцип. Остання вимагає, щоб будь-які юридичні акти, ухвалені публічною адміністрацією, були передбачуваними. Передбачуваність означає, що юридичний акт треба, по можливості проголошувати заздалегідь – до його застосування, і він повинен бути передбачуваним щодо його наслідків. Такий акт слід сформулювати з достатнім ступенем чіткості (він має бути легко доступним), щоб особа мала можливість формувати свою поведінку. Тобто кожен суб’єкт, який підпадає під дію юридичних актів, повинен чітко розуміти наслідки, які тягтиме для нього їх застосування [7, с. 70].

Особливого значення це правило набуває в сфері обмеження основних прав людини і громадянина. Так, у справі «Крюслен проти Франції» від 24.04.1990 (The Case of Kruslin v. France) визначено, що формулювання закону повинні бути досить прозорими і зрозумілими, щоб надати громадянам необхідну інформацію щодо обставин та умов, за яких публічна влада наділяється повноваженнями для прихованого і потенційно небезпечного втручання в здійснення права людини².

Загальна заборона щодо одержання подарунків має винятки – «дозволені» подарунки. До них належать подарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність; а вартість таких подарунків не повинна перевищувати одноразово один прожитковий мінімум для працездатних осіб, установлений на день прийняття подарунка,; сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не повинна перевищувати двох прожиткових мінімумів, установлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

¹ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення більш м’якого покарання) : від 02.11.2004 № 15-рп/2004.

² Крюслен (Kruslin) против Франции : судебное решение от 24.04.1990 // Европейская конвенция о защите прав человека: право и практика : сайт. URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461408/2461408.htm> (дата звернення: 15.11.2019).

Виходячи з правил юридичної техніки, особливої уваги щодо визначення формату «дозволених подарунків» вимагає питання встановлення змісту такої їх характеристики, як «загально визнане уявлення про гостинність». Очевидно, що зазначена категорія є значним чином оціночною, тому її «загально визнаність» може бути доволі таки спірною, що прямо залежить від рівня матеріального забезпечення відповідних осіб.

Даючи роз'яснення з приводу можливості отримання дарунків згідно із Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», Міністерство юстиції України описує категорію «дарунки, які відповідають загально визнанім уявленням про гостинність» як дарунки, які можуть отримуватися з нагоди, наприклад, дня народження, ювілею або загально визнаного свята (Новий рік, Міжнародний жіночий день). До дарунків, які дозволено буде приймати публічними службовцями, можуть бути віднесені і ділові дарунки (сувеніри), і прояви гостинності (запрошення на каву або вечерю) у скромних масштабах, які широко використовуються для налагодження добрих ділових відносин і зміцнення робочих стосунків¹.

Про складність визначення цього питання свідчить те, що Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) у чинних Методичних рекомендаціях щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів від 29.09.2017 № 839² уникає оцінки такої характеристики «дозволеного» подарунку, на відміну від Методичних рекомендацій, що були ухвалені НАЗК 14 липня 2016 р. (втратили чинність).

При цьому такою, що суперечить положенням Закону України «Про запобігання корупції», виглядає актуальна позиція НАЗК стосовно того, що Типовою антикорупційною програмою юридичної особи передбачено можливість визначати (встановлювати) вартість подарунків, які відповідають загально визнанім уявленням про гостинність, відповідною антикорупційною програмою. Більше того, пунктом 10 приміток до Типової антикорупційної програми юридичної особи встановлено, що відповідна юридична особа може визначити додаткові випадки, коли одержання подарунків є забороненим³.

¹ Одержання подарунків особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : Роз'яснення М-ва юстиції України від 28.07.2011. *Баланс-Бюджет*. 2011. № 36. Ст. 11.

² Про затвердження Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів : Рішення Нац. агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 № 839.

³ Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи : Рішення Нац. агентства з питань запобігання корупції від 02.03.2017 № 75.

Такий стан справ є грубим порушенням принципу ієрархічної вищості закону, згідно з яким юридичні акти, які суперечать закону, вважаються незаконними і, відповідно, не застосовуються на території України.

Як ми вже зазначали раніше, чинні положення Закону України «Про запобігання корупції» стосовно реалізації обмежень щодо одержання подарунків необхідно вважати дещо спірними. Наприклад, виходячи з визначення подарунку, особи, на яких покладено обмеження, не мають права навіть укладати договори купівлі-продажу того чи іншого майна, вартість якого є нижчою за мінімальну ринкову, якщо купівля-продаж здійснюється у зв'язку зі здійсненням покупцями діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або якщо продавець перебуває у підпорядкуванні покупця. Як бачимо, визначення подарунку згідно з положеннями Закону України «Про запобігання корупції» входить у пряму суперечність із цивільно-правовими правами фізичних осіб (ст. 717 ЦК України).

Зазначений приклад цілком відповідаючи положенням Закону України «Про запобігання корупції», виглядає певною мірою «абсурдними» і не відповідає принципу рівності перед законом, зміст якого, як ми відзначали, полягає в тому, що всі особи підкорюються одним законам. При цьому суперечність виникає не в тому контексті, що якась група осіб має певні привілеї, а навпаки, що певна група осіб обмежується в своїх правах (не може реалізувати свою цивільно-процесуальну правосуб'єктність). У цьому контексті певною мірою можна говорити про елементи дискримінації стосовно осіб, на яких поширюються обмеження щодо отримання подарунків. Так, наприклад, Р. С. Мельник розглядає заборону дискримінації і рівність перед законом як окремий цілісний елемент принципів верховенства права [7, с. 76–77].

Висновки

Підсумовуючи викладене, маємо констатувати, що оцінювання змісту адміністративних нормативно-правових актів (на прикладі правового регулювання питань обмежень щодо одержання подарунків) крізь призму сучасного розуміння принципів адміністративного права дала можливість виділити цілу низку проблем, визначити зміст деяких із них та напрацювати шляхи їх вирішення, а саме:

1) Завдяки вивченню норми законів України «Про запобігання корупції» і «Про благодійну діяльність та благодійні організації» крізь призму принципу гуманізму і справедливості у взаємовідносинах між особою та державою, доведено, що не може бути обмежена (заборонена) законна можливість реалізації правових відносин у сфері гуманізму і милосердя.

2) Аналіз правозастосовної практики втілення заборони щодо одержання подарунків особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняними до них особами у зв'язку із здійсненням ними діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, засвідчив часте грубе порушення принципу верховенства права (зокрема, юридичної визначеності та рівності перед законом як обов'язкових елементів верховенства права); у свою чергу, ми вважаємо, що забезпечення втілення юридичної визначеності описуваної заборони можна забезпечити шляхом розкриття її змісту НАЗК, керуючись повноваженням, закріпленим пунктом 15 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції».

3) Установлено:

– невизначеність окремих характеристик «дозволені подарунків», що потребує внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» для їх виключення або подання чітких роз'яснень у межах Методичних рекомендацій НАЗК;

– порушення положеннями Типової антикорупційної програми юридичної особи, затвердженої рішенням НАЗК від 02.03.2017 № 75 принципу ієрархічної вищості закону, що потребує внесення до них змін з урахуванням норм ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції», де визначено єдині правила щодо встановлення суми «дозволеного подарунку»;

– невідповідність змісту поняття «подарунок» такому важливому елементу принципу верховенства прав, як «заборона дискримінації та рівність перед законом», що потребує внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» стосовно коригування поняття «подарунок» як такого, що не буде пов'язано з обмеженням сімейно-приватних відносин, не пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Отже, принципи адміністративного права з метою удосконалення нормативно-правових актів сфери адміністративно-правового регулювання виступають: 1) у ролі критерію оцінювання змісту положень нормативно-правових актів, наслідком чого є виділення їх недоліків; 2) правовими підставами для напрацювання змін і доповнень до адміністративних нормативно-правових актів, що забезпечить відповідність адміністративно-правового регулювання основам сучасного розуміння адміністративного права.

Список бібліографічних посилань: 1. Коломоець Т. О. Подарунок для публічного службовця: доцільність нормативної заборони чи обмеження // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 трав. 2018 р.) : у 2 т. / МВС України, Нац. ун-т

«Одеська юридична академія». Одеса : Гельветика, 2018. Т. 2. С. 15–17. **2.** Ivantsov V. O., Makowski Grz. Restrictions for accepting gifts as a measure to prevent corruption: a critical view on implementation in Ukraine // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 75–79. **3.** Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією : наук.-практ. посіб. / К. Л. Бугайчук, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 100 с. **4.** Костицький М. В. Гуманізм права як прояв вищих (космічних) законів у суспільстві // Принципи гуманізму та верховенства права як умова розвитку демократичної, соціальної, правової держави (пам'яті професора В. В. Копейчикова) : матеріали міжвуз. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 26 груд. 2008 р.) / МВС України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2009. С. 13–15. **5.** Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні : підручник. Київ : Правова єдність, 2008. 350 с. **6.** Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с. **7.** Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право : навч. посіб. / за заг. ред. Р. С. Мельника. Київ : Ваіте, 2014. 376 с.

Надійшла до редколегії 18.11.2019

Ivantsov V. O. The Principles of Administrative Law as a Prism for Assessing the Content of Normative and Legal Provisions: Opportunities for Identifying the Problems and Solutions

The author of the article assesses the content of administrative normative and legal acts (on the example of legal regulation of restrictions on receiving gifts) through the prism of modern understanding of the principles of administrative law, which made it possible to distinguish a number of problems for determining the content of some of them and to work out the ways to solve them, namely:

1) Having studied the norms of the laws of Ukraine “On Prevention of Corruption” and “On Charitable Activities and Charitable Organizations” through the prism of the principle of humanism and justice in the relations between the individual and the state, it is proved that the legal possibility in the sphere of legal relations in the sphere cannot be restricted (forbidden) humanism and charity;

2) an analysis of the law enforcement practice of implementing the prohibition on gift giving has often revealed a flagrant violation of the rule of law; emphasized that ensuring the legal certainty of the described ban can be ensured by revealing its content by the National Anti-Corruption Agency;

3) installed:

– uncertainty about the specific characteristics of “allowed gifts”, which requires amendments to the Law of Ukraine “On Corruption Prevention” to exclude them or to provide clear explanations within the framework of the NACC Guidelines;

– violation of the provisions of the Typical Anti-Corruption Program of a Legal Entity approved by the Decision of NAPC No. 75 dated from March 2, 2017 No. 75 on the principle of hierarchical highness of law, which requires amendments to them in accordance with the provisions of the Art. 23 of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption", which defines uniform rules for determining the amount of "allowed gift";

– the content of the concept of "gift" does not correspond to such an important element of the rule of law as "prohibition of discrimination and equality before the law", which requires amendments to the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" in the part of the correction of the concept of "gift" as such is bounded by the restriction of "family-private" relations not related to the performance of functions of the state or local self-government.

As a result, it was found out that the principles of administrative law in order to improve the regulatory acts of the sphere of administrative and legal regulation are: 1) as a criterion for assessing the content of provisions of regulatory legal acts, resulting in the isolation of their shortcomings; 2) legal bases for elaboration of amendments and additions to administrative normative legal acts.

Key words: principles of administrative law, rule of law, humanism and justice, hierarchical rule of law, restrictions for receiving gifts.

